

28 листопада 2008 р. пішов з життя доктор соціологічних наук, професор, завідувач кафедри політичної соціології, проректор Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, віце-президент Східноукраїнського фонду соціальних досліджень, голова контрольно-ревізійної комісії Соціологічної асоціації України Олексій Ігорович Навроцький.

Психолог за першою освітою та соціолог за покликанням, він майже 25 років свого, на жаль, короткого, але такого яскравого життя присвятив служінню соціологічній науці та освіті.

У 1982 році О.І. Навроцький закінчив біологічний факультет Харківського університету за спеціальністю «психологія». Лише декілька років він перебував поза межами alma mater, спочатку на кафедрі психології Харківського інституту удосконалення лікарів, а потім на кафедрі філософії Харківського інституту міського господарства. Проте Олексія Ігоровича ніколи не залишала думка про повернення до рідного університету, що він і зробив у 1987 році.

Прийшовши до аспірантури кафедри соціології Харківського університету, він став одним із улюблених учнів, послідовником та однодумцем професора Олени Олександрівни Якуби, під науковим керівництвом якої були підготовлені його кандидатська та докторська дисертації.

Після успішного захисту кандидатської дисертації О.І. Навроцький працює науковим співробітником соціологічної лабораторії Харківського університету, а трохи пізніше стає директором створеного за його ініціативи Соціологічного центру Харківського відділення Соціологічної асоціації України.

Наприкінці 1980-х – початку 1990-х років О.І. Навроцький разом із науковцями із Москви та Душанбе, Мінська та Тбілісі та багатьох інших міст СРСР бере активну участь у реалізації численних соціологічних досліджень з проблем студентства та реформування вищої освіти, що здійснювались за

програмою «Громадська думка», створеною при Міністерстві вищої освіти колишнього Радянського Союзу. Отримавши завдяки цьому величезний досвід дослідницької роботи, Олексій Ігорович, працюючи доцентом кафедри соціології Харківського університету, разом із колегами по соціологічному факультету у 1994 році засновує та стає віце-президентом Східноукраїнського фонду соціальних досліджень, у роботі якого він брав активну участь до кінця свого життя. У цей період за його керівництвом чи безпосередньої участі були проведені десятки емпіричних досліджень як загальнонаціонального, так і міжнародного рівня. Завдяки цим дослідженням ім'я та роботи О.І. Навроцького сьогодні добре відомі соціологам не лише України, але й Австрії, Німеччини, США, Великої Британії, Росії, Білорусії, Armenії, Грузії, Казахстану, Киргизії, Латвії та інших країн.

Сьогодні важко уявити собі Харківський університет без Олексія Ігоровича Навроцького, який протягом останніх десяти років очолював надзвичайно важливу та складну ланку університетської системи управління – був проектором з організації навчально-виховного процесу та соціально-економічних питань Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна.

Діяльність, якою Олексій Ігорович займався всі ці роки, була продовженням та реалізацією його наукових пошуків. Його докторська дисертація була присвячена проблемам інноваційного розвитку вітчизняної вищої школи. Завдяки розробленій О.І. Навроцьким концепції, у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна та деяких інших ВНЗ Харкова було впроваджено чимало освітніх інновацій, спрямованих на реформування вузівського навчального процесу.

Вдумливий аналітик, талановитий учений та досвідчений практик, Олексій Ігорович ніколи не сприймав на віру та сліпо не слідував розпорядженням «зверху», які суперечили його власним поглядам та уявленням про можливі шляхи розвитку вищої освіти в Україні. Так, він критично ставився до Болонського процесу, вважаючи, що вітчизняна вища

школа може втратити накопичений позитивний досвід, якщо буде бездумно запроваджувати цю систему. Ці та багато інших ідей О. І. Навроцького щодо стану та перспектив розвитку освітньої сфери сучасного українського суспільства представлені в більш ніж 60 наукових статтях, у двох індивідуальних та численних колективних монографіях.

Окрім проблематики соціології освіти, велику увагу у своїй науковій діяльності О. Навроцький приділяв питанням вивчення громадської думки, електоральної поведінки, соціальної політики, політичних преференцій українського населення тощо.

Плідна праця Олексія Ігоровича Навроцького отримала високу оцінку органів управління вітчизняною освітою. Проте численні відзнаки Харківської обласної державної адміністрації (подяки, грамоти тощо), Міністерства освіти і науки України, в тому числі такий заслужений Олексієм Ігоровичем знак, як «Відмінник освіти України», - лише незначна частка тієї уваги та шани, на які заслуговує ця людина.

Олексій Ігорович Навроцький дуже багато зробив для Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, для свого рідного соціологічного факультету, але, як він сам говорив, університет зробив для нього значно більше. Адже саме у Харківському університеті розкрився його талант науковця, викладача та організатора. Щоб він не робив, яких би успіхів не досягав, на якому б місці не працював – директором Соціологічного центру Харківського відділення САУ чи доцентом, а пізніше професором кафедри соціології, завідувачем кафедри політичної соціології чи проректором Харківського національного університету, віце-президентом Східноукраїнського фонду соціальних досліджень чи головою контрольно-ревізійної комісії САУ – Олексій Ігорович завжди підкреслював, що всіма своїми здобутками він зобов'язаний університету.

Олексія Ігоровича Навроцького завжди відрізняли творчий пошук, інноваційність, надзвичайна працездатність, наполегливість у досягненні поставленої мети, цілеспрямованість, мужність, вражаюча воля до життя.

Важко писати і говорити про таку молоду, сповнену життєвих планів, енергійну людину, як Олексій Ігорович Навроцький, у минулому часі. Але смерть невблаганна, вона нищить останню надію. Проте вона не може відняти у нас пам'ять, повагу і любов до нашого товариша, колеги, відомого науковця, блискучого організатора університетської освіти, чуйної, сонячної особистості і відданого друга.

17 червня 2008 року ми поздоровляли Олексія Ігоровича Навроцького з його 50-річчям, сьогодні його немає з нами. Але він залишився жити в наших серцях, у серцях усіх тих, хто знав, працював поруч, поважав і любив цю Людину.

*Викладачі, співробітники, аспіранти та студенти
соціологічного факультету Харківського національного
університету імені В.Н. Каразіна*